

FRDO CFDD
FEDERALE RAAD VOOR DUURZAME ONTWIKKELING

10-5-2019

Jaarverslag FRDO 2018

Administratief verslag

FRDO

Jaarverslag FRDO 2018

Administratief verslag

Inhoud

1. Adviezen van de raad	3
2. Informatie en communicatie	7
3. Activiteiten van de raad	16
3.1 Algemene vergadering.....	16
3.2 Werkgroepen.....	17
3.3 Bureau	18
3.4 Beleidsdialoog	19
3.5 Forumactiviteiten.....	20
3.6 Vertegenwoordiging.....	22
4. Financieel verslag	25
Bijlage1, Samenstelling van de raad in 2018.....	29
Bijlage 2, Aanwezigheid op de algemene vergadering in 2018	33

1. Adviezen van de raad

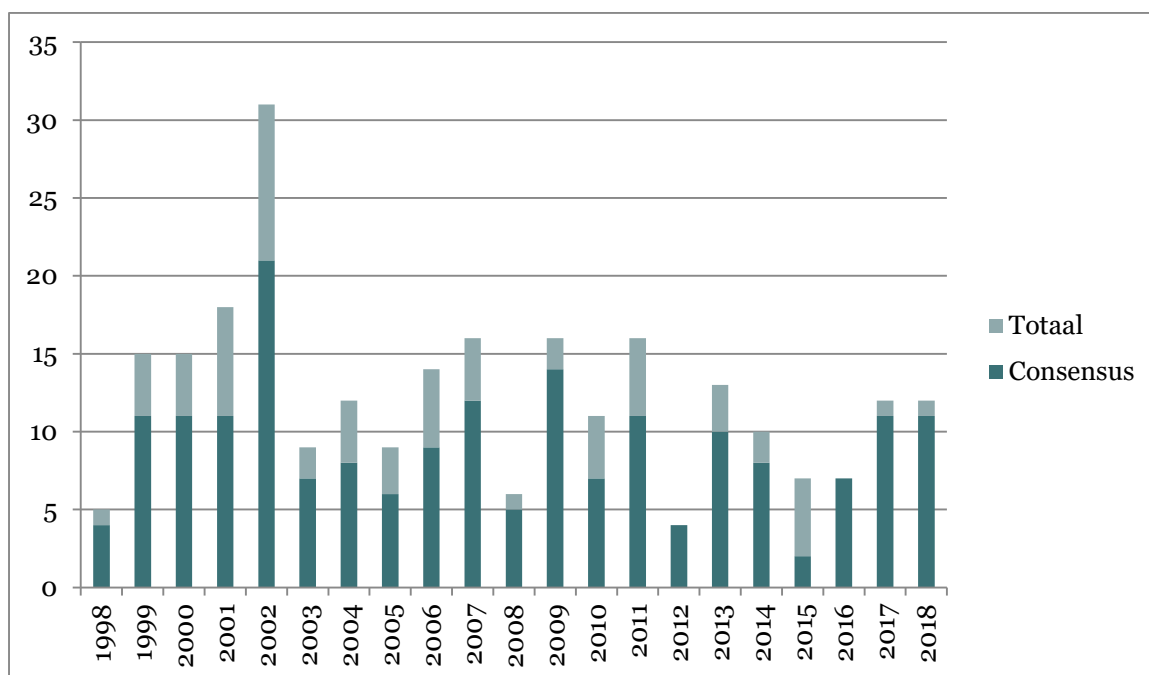
De belangrijkste activiteit van de raad is het uitbrengen van beleidsadviezen op vraag van de federale regering of het parlement, of op eigen initiatief. De werkgroepen van de raad bereiden deze adviezen voor, waarna ze aan de algemene vergadering ter goedkeuring worden voorgelegd. Verdeelde standpunten worden in de adviezen steeds duidelijk weergegeven.

De raad besliste in de loop van 2009 om verschillende types van adviezen te introduceren met het oog op een efficiëntere tijdsbesteding. In 2010 werden de afspraken over deze methode van werken toegepast en verder verfijnd. Wanneer de raad een adviesvraag ontvangt, beslist het bureau over de keuze tussen volgende types, die verschillen qua lengte en aantal voorbereidende vergaderingen:

- krachtlijnenadvies
- standaardadvies
- kaderadvies.

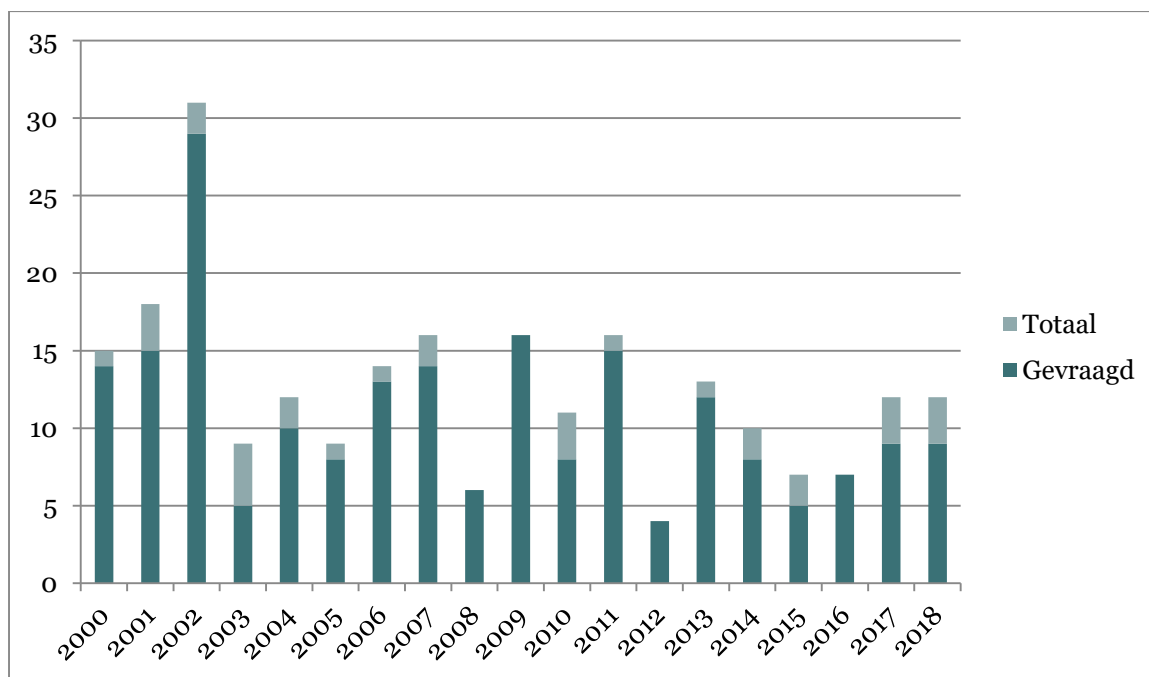
Aantal en consensus

Grafiek 1 geeft per jaar een overzicht van het aantal adviezen dat de raad sinds 1998 uitbracht, evenals van de verdeling tussen consensus- en verdeelde adviezen. In totaal gaat het om 258 adviezen of een gemiddelde van 12,3 adviezen per jaar, waarvan er 190 (of 74 %) met consensus werden goedgekeurd. In 2018 werden 12 adviezen goedgekeurd (waarvan 11 in consensus), waardoor dit jaar zich situeert op het gemiddelde van de voorgaande jaren.

Adviezen op eigen initiatief

Grafiek 2 geeft een overzicht van het aantal adviezen dat de voorbije jaren werd uitgebracht op vraag van de overheid en op eigen initiatief. Gemiddeld bracht de raad 1,6 adviezen per jaar uit op eigen initiatief. In 2018 heeft de raad drie adviezen op eigen initiatief uitgebracht.

Type van adviezen

Een overzicht van de verdeling per type advies voor de adviezen van 2018.

Type van advies	Aantal
Krachtlijnenadvies	12
Standaardadvies	0
Kaderadvies	0

De adviezen van 2018

Tabel 2 geeft een overzicht van de adviezen van 2018, met de datum van goedkeuring door de AV en het regeringslid dat het advies heeft aangevraagd of de vermelding dat het op eigen initiatief werd uitgewerkt. Er is ook aangegeven in welke talen het advies beschikbaar is. Alle adviezen zijn vanzelfsprekend in het Frans en het Nederlands beschikbaar, maar er is ook een advies met een Engelse en een Duitse vertaling.

Nr.	Advies	Aanvrager
2018a01	Advies over het ontwerp van koninklijk besluit houdende bepaling van productnormen voor transportbrandstoffen uit hernieuwbare bronnen (N/F)	<ul style="list-style-type: none"> - Op vraag van Minister van Energie, Leefmilieu en Duurzame Ontwikkeling, mevr. Marie Christine Marghem - 14 februari 2018
2018a02	Advies over het ontwerp van koninklijk besluit tot vermindering van de jaarlijkse broeikasgasemissies door transportenergie (N/F)	<ul style="list-style-type: none"> - Op vraag van Minister van Energie, Leefmilieu en Duurzame Ontwikkeling, mevr. Marie Christine Marghem - 14 februari 2018
2018a03	Advies over 4 ontwerpen van koninklijke besluiten betreffende gewasbeschermingsmiddelen en biociden (N/F)	<ul style="list-style-type: none"> - Op vraag van Minister van Energie, Leefmilieu en Duurzame Ontwikkeling, mevr. Marie Christine Marghem - 28 februari 2018
2018a04	Advies over het Federaal Rapport inzake Duurzame Ontwikkeling 2017 (N/F)	<ul style="list-style-type: none"> - Op eigen initiatief - 4 april 2018
2018a05	Advies betreffende de governance inzake luchtkwaliteit (N/F)	<ul style="list-style-type: none"> - Gevraagd door de voorzitter van de Commissie voor de Transversale Aangelegenheden – Gewestbevoegdheden van de Senaat, Steven Vanackere - 22 mei 2018
2018a06	Advies betreffende de federale inbreng in het Nationaal Energie Klimaat Plan 2030 (N/F)	<ul style="list-style-type: none"> - Op vraag van de minister van Energie, leefmilieu en duurzame ontwikkeling, mevrouw Marie Christine Marghem - 30 mei 2018
2018a07	Advies over het nationaal pact voor strategische investeringen en de financiering van de transitie naar een koolstofvrije economie (N/F)	<ul style="list-style-type: none"> - Op eigen initiatief - 30 mei 2018
2018a08	Advies over het ontwerp van Marien Ruimtelijk Plan 2020-2026 (N/F)	<ul style="list-style-type: none"> - Op vraag van staatssecretaris voor Noordzee Philippe De Backer - 20 september 2018
2018a09	Advies alternatieve brandstoffen (N/F)	<ul style="list-style-type: none"> - Op vraag van de minister van Energie, leefmilieu en duurzame ontwikkeling, mevrouw Marie Christine Marghem - 28 september 2018
2018a10	Vermindering van de broeikasgasintensiteit van transportenergie (N/F)	<ul style="list-style-type: none"> - Op vraag van de minister van Energie, leefmilieu en duurzame ontwikkeling,

		mevrouw Marie Christine Marghem - 30 november 2018
2018a11	Een boodschap van de FRDO voor de nieuwe federale regering (N/F)	- Op eigen initiatief - 11 december 2018
2018a12	Advies over het ontwerp van ontwikkelingsplan van het elektriciteitstransmissienet 2020-2030 van Elia System Operator NV (N/F)	- Op vraag van de minister van Energie, leefmilieu en duurzame ontwikkeling, mevrouw Marie Christine Marghem - 21 december 2018

Opvolging van de adviezen

Tijdens de eerste AV van 2019 (13 maart), werd – zoals elk jaar – door regeringsleden of hun vertegenwoordigers een toelichting gegeven bij de opvolging van de adviezen van 2018. Aan alle ministers of staatssecretarissen die een advies hadden aangevraagd, werd ook gevraagd schriftelijk duiding te geven bij hoe ze de adviezen hebben opgevolgd. Die informatie werd verzameld [in een document](#) over de opvolging van de adviezen van 2018.

2. Informatie en communicatie

Informatieactiviteiten

De FRDO vindt het belangrijk goed te communiceren over zijn opdracht, met name adviezen opstellen over en activiteiten organiseren rond duurzame ontwikkeling. De raad communiceert op een directe manier over zijn werking en zijn producten via een website, een Facebook- en LinkedIn-pagina, Twitter, een elektronische nieuwsbrief, en indirect via de pers. De raad richt zich hierbij tot prioritaire doelgroepen als politici, ambtenaren en maatschappelijke organisaties, maar ook tot een ruimer publiek, om zo het draagvlak voor duurzame ontwikkeling te vergroten en het begrip meer vertrouwd te maken bij de burger. In zijn communicatie beklemtoont hij het belang van een participatieve beleidsaanpak, waarbij de raad als multistakeholderforum een toegevoegde waarde kan bieden.

FRDO-Info en Update

De FRDO zond afgelopen jaar vier nummers van zijn elektronische nieuwsbrief *FRDO-Info* naar zo'n 3.500 bestemmingen. De nieuwsbrief verschijnt normaal na elke algemene vergadering van de FRDO, om de goedgekeurde adviezen voor te stellen. Naast de adviezen en activiteiten in de werkgroepen behandelt *FRDO-Info* ook andere onderwerpen zoals fora. U vindt de nieuwsbrieven chronologisch geklasseerd op onze website.

Naast de *FRDO-Info* verzorgde het secretariaat ook een speciale nieuwsbrief *Update 2030 Agenda en EU 2020*, vooral over de opvolging van het proces van de 2030 Agenda (met daarin de SDGs). In 2018 werd één nummer verstuurd van deze nieuwsbrief. De nieuwsbrief rapporteert vooral over de implementatie (nationaal en internationaal) van de *2030 Agenda*. Op EU-niveau is de discussie over de opvolger van de strategie EU 2020 doorgeschoven naar de volgende Commissie, die aan zal treden na de Europese verkiezingen van mei 2019. Daarover kon dus weinig worden bericht. Sinds de goedkeuring van de 2030 Agenda in de Verenigde Naties in 2015 was er minder noodzaak om met kortere tussenpozen een nieuwsbrief te versturen. Er was verwacht dat in 2018 eindelijk zicht zou komen op de manier waarop de EU die 2030 Agenda zal implementeren. Het document dat daarover gaat verscheen uiteindelijk pas begin 2019. Ook die discussie is doorgeschoven naar de nieuwe legislatuur. Na de verkiezingen zou er in de zomer van 2019 duidelijkheid moeten komen over het toekomstig strategisch kader van de EU.

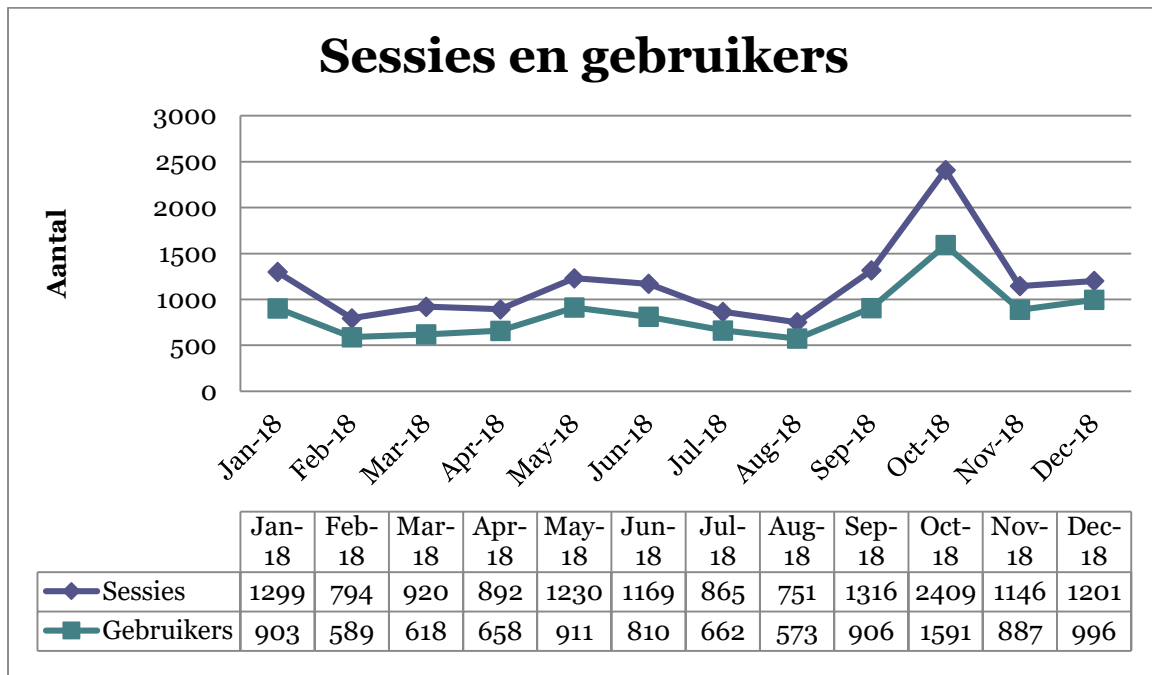
Website en sociale media

De website van de raad biedt informatie over duurzame ontwikkeling en de werking van de FRDO. De geschiedenis, samenstelling en werking van de raad worden toegelicht. Alle adviezen van de raad sinds zijn oprichting en die van diens voorganger, de Nationale Raad voor Duurzame Ontwikkeling, zijn er terug te vinden. De site biedt verder een aantal links naar verslagen van onderzoek, fora of andere activiteiten die de raad organiseerde, en ook naar de sites van de leden van de raad.

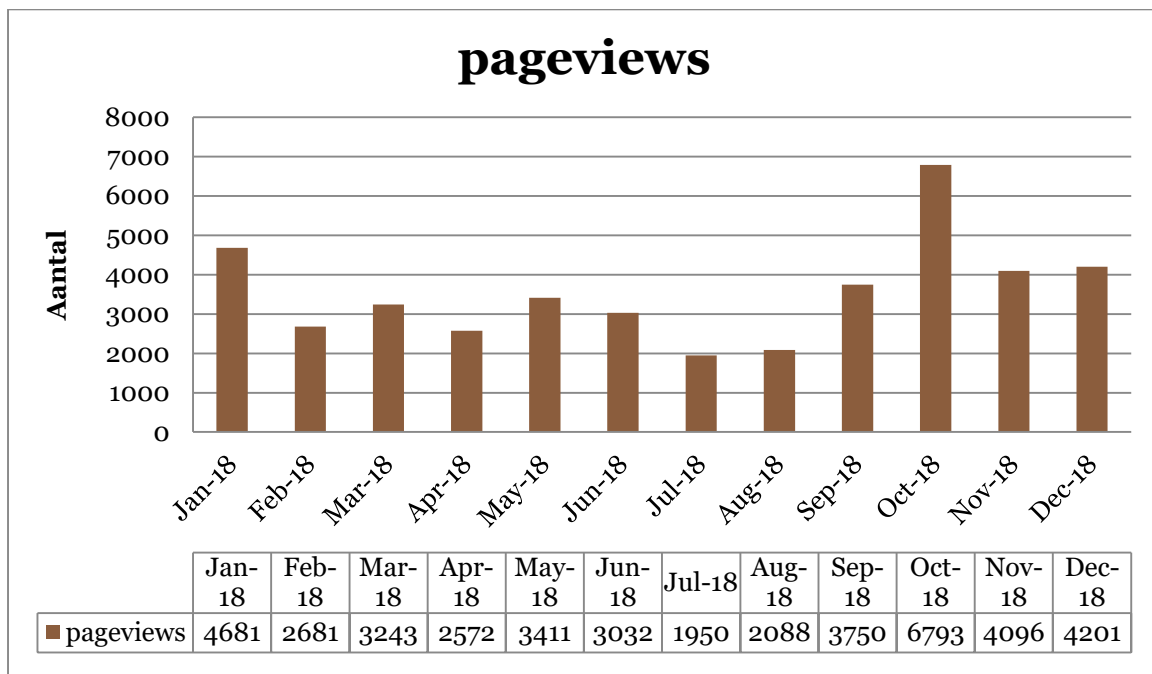
In 2013 werd de website grondig vernieuwd. Vanaf het jaar 2014, het eerste volledige jaar met de nieuwe website, hebben we ook verbeterde statistieken. Sinds 2015 kunnen we ook jaarcijfers geven en vergelijken.

Hieronder enkele statistieken.

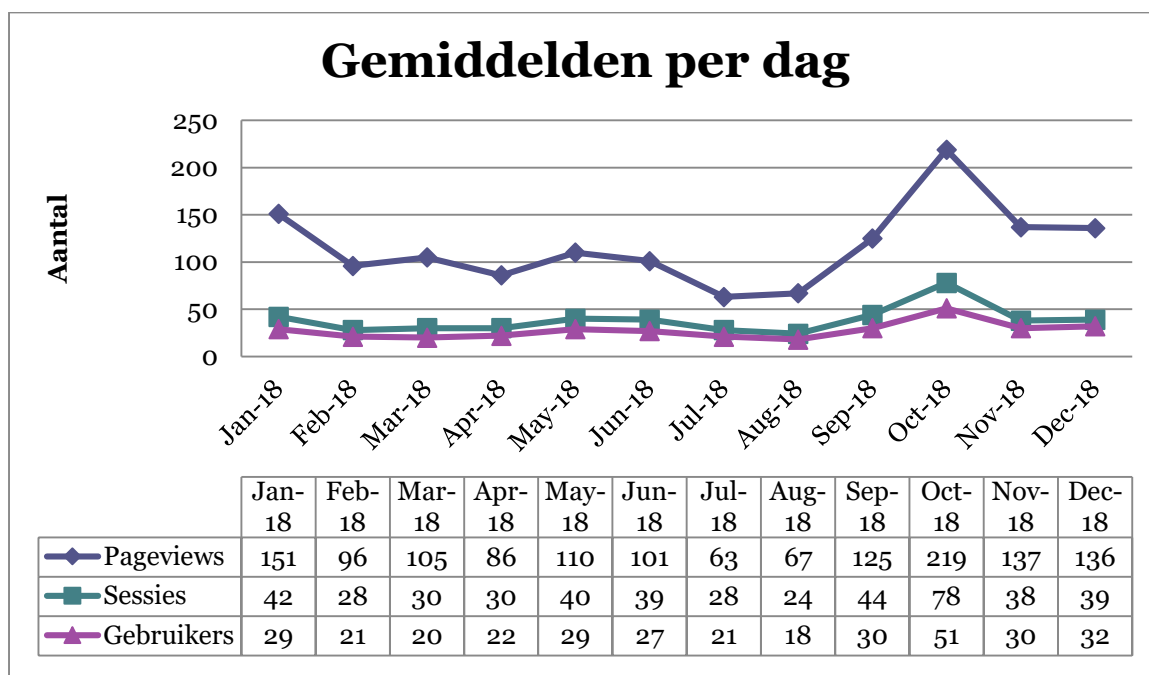
Grafiek 3 geeft een overzicht van het aantal sessies en gebruikers. (Als bv. eenzelfde bezoeker/ster driemaal op een dag onze site bezoekt, wordt dat geteld als 1 gebruiker en 3 sessies.)

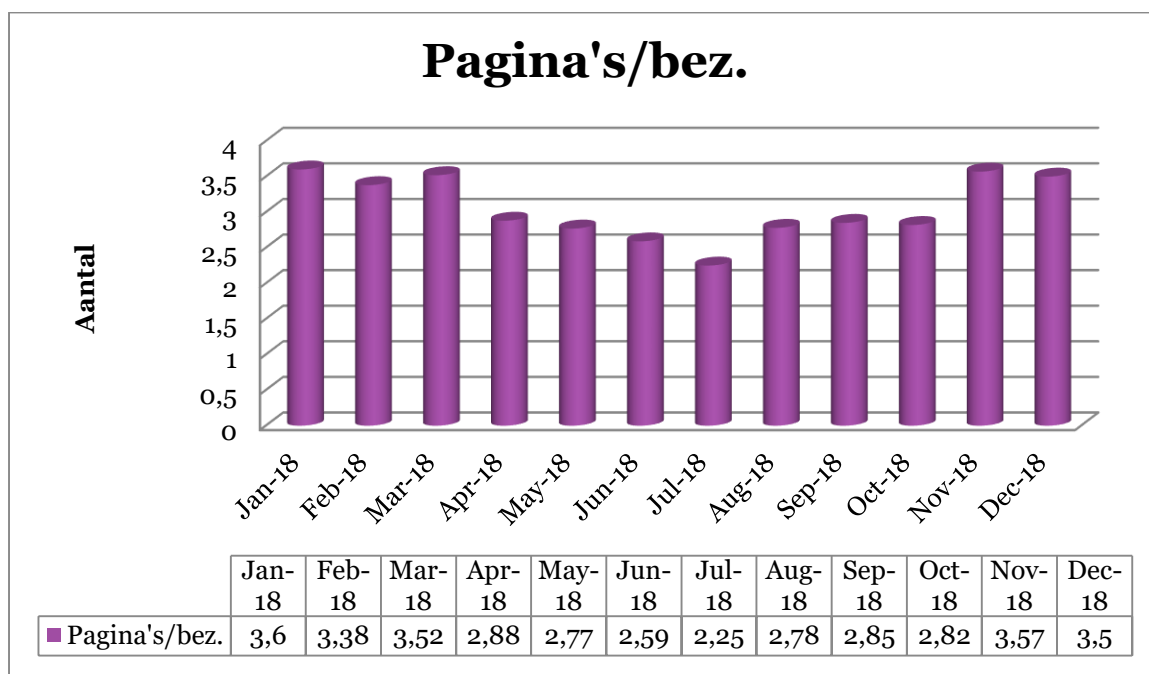
Grafiek 4 geeft een overzicht van het aantal paginaweergaven.

Grafiek 5 geeft een overzicht van de gemiddelden per dag.

Grafiek 6 geeft een overzicht van het aantal pagina's per bezoeker.

Sessies: 13.992 | Gebruikers: 8.842 | Paginaweergaven: 42.498

Pagina's per bezoeker: 3,04

Terugkerend: 15,40% | Nieuw: 84,60%

Gemiddelden per dag:

- 38,33 sessies
- 24,22 gebruikers
- 116,43 paginaweergaven

Gemiddelden per maand:

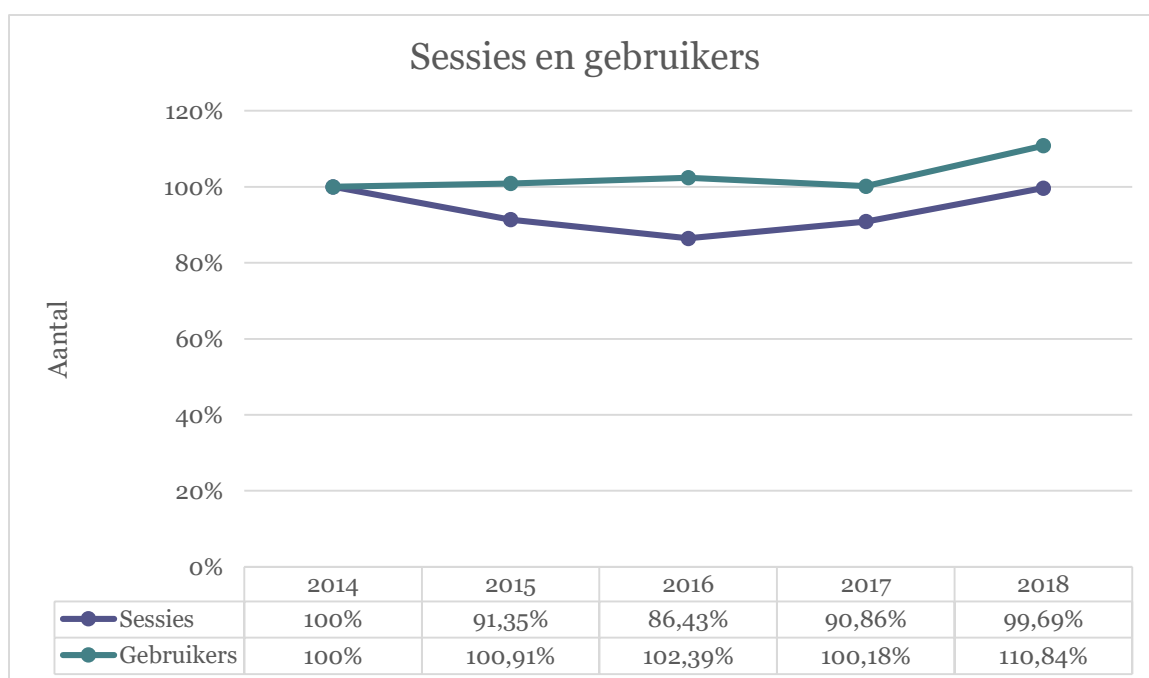
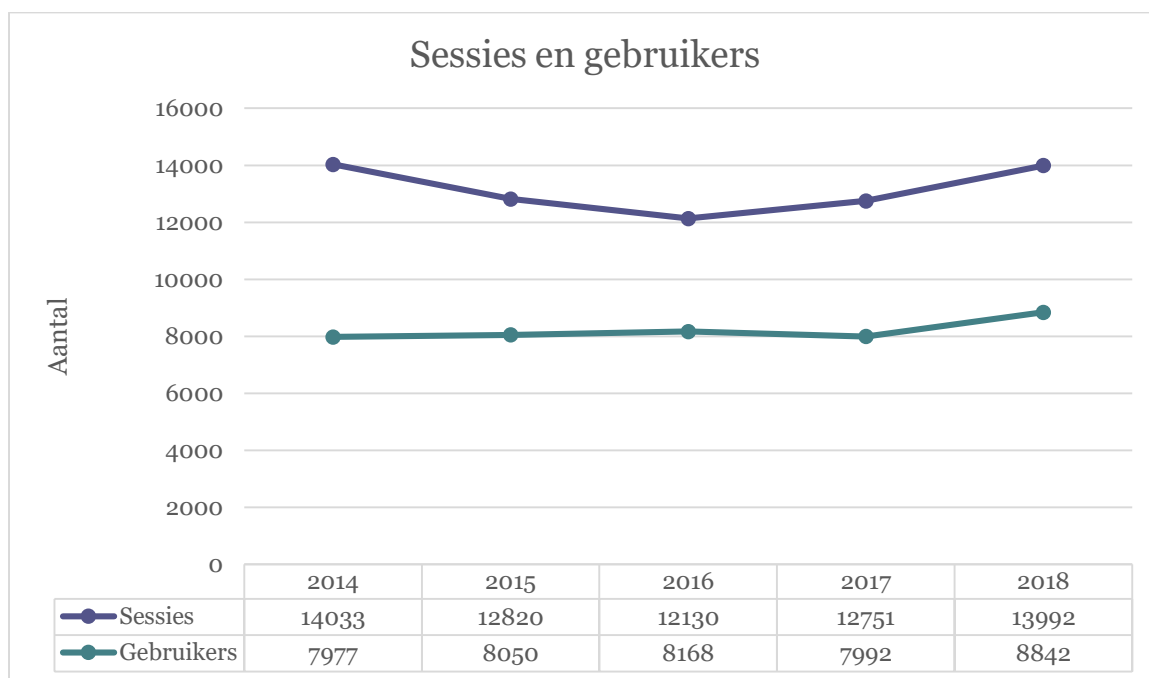
- 1.166 sessies
- 736,38 gebruikers
- 3.541,5 paginaweergaven

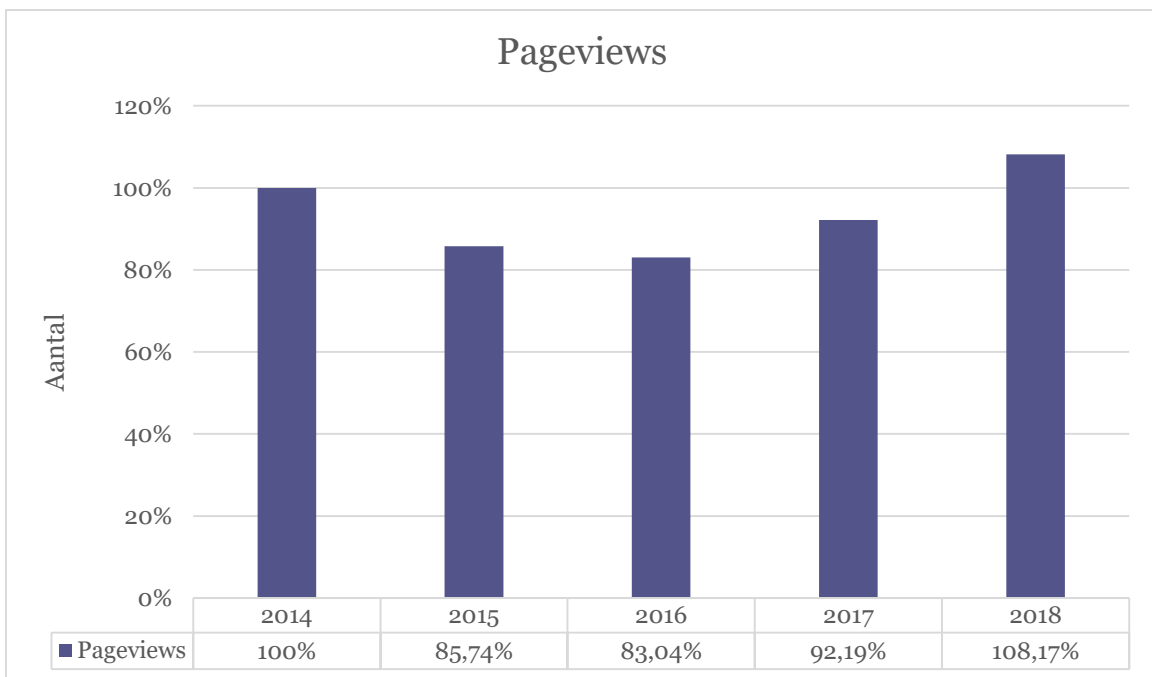
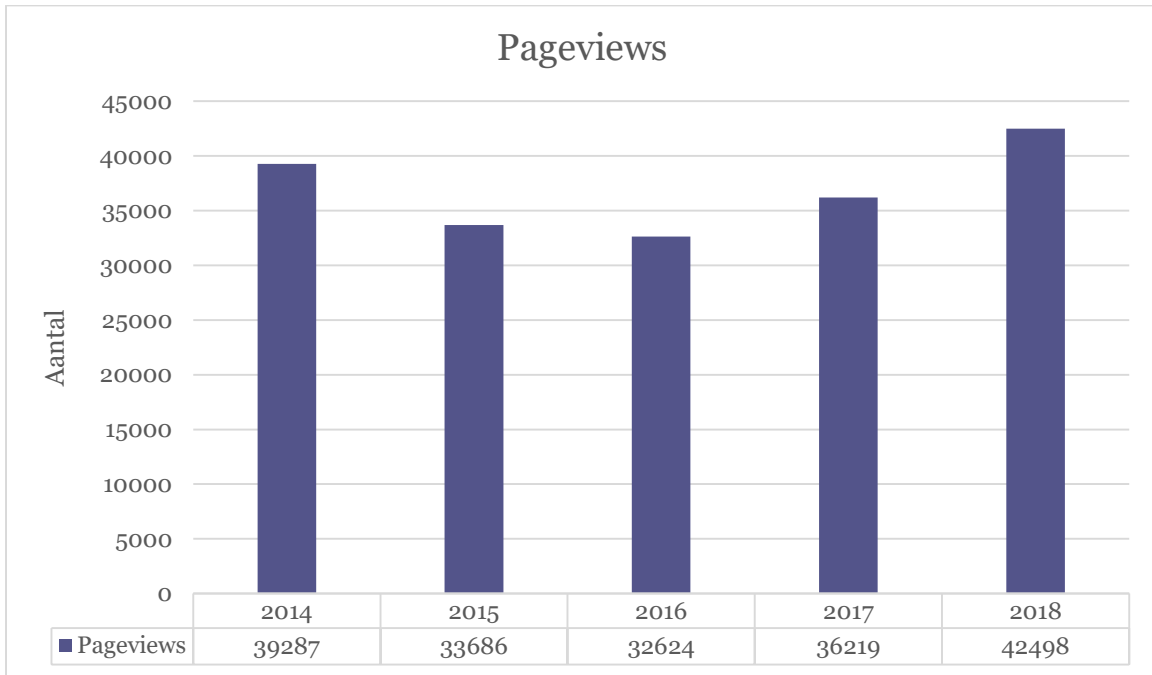
De 10 meest bezochte pagina's:

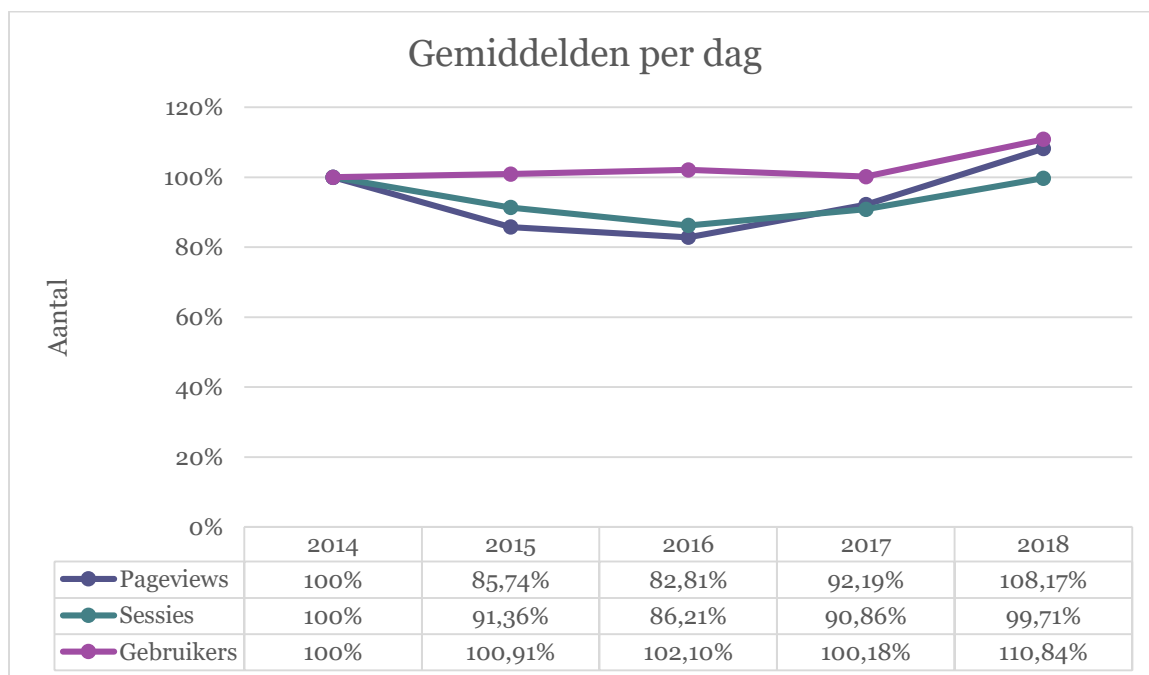
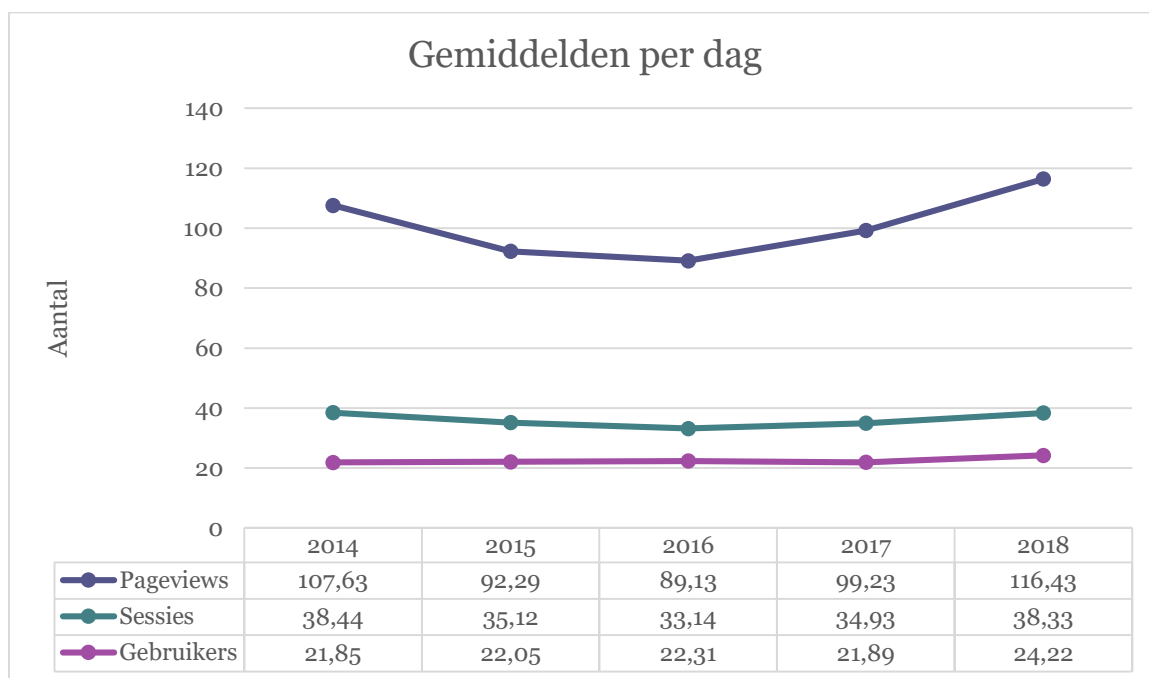
	Pagina	Paginaweergaven	% Paginaweergaven
1.	/fr	3.659	8,61%
2.	/nl	3.446	8,11%
3.	/en	1.680	3,95%
4.	/nl/de-raad	1.030	2,42%
5.	/nl/externe/1210-de-effecten-van-luchtverontreiniging-op-de-gezondheid	915	2,15%
6.	/nl/activiteiten	895	2,11%
7.	/fr/externe	815	1,92%
8.	/fr/externe/1210-les-effets-de-la-pollution-de-lair-sur-la-sante	797	1,88%
9.	/fr/le-conseil	794	1,87%
10.	/nl/publicaties	771	1,81%

De pieken uit de verschillende overzichten hebben vooral te maken met publieksactiviteiten (seminaries, persprijs, jaarforum), dit jaar vooral het jaarforum en het seminarie over klimaat en gezondheid. Bij de publicaties bleek er een behoorlijke score voor de *Update*. Het meest geraadpleegde advies van 2018 was dat over de governance van de luchtkwaliteit. De studie over SDGs werd ook vaak geraadpleegd.

Een vergelijking tussen de jaarcijfers van de voorbije jaren levert het volgende beeld op.

Globaal is er een vrij duidelijke stijging in het websitebezoek in 2018. De cijfers lijken er andermaal op te wijzen dat vooral voor publieksactiviteiten mensen op zoek gaan naar onze website. In 2018 was het aantal gepubliceerde adviezen even hoog als in 2017, maar de statistieken wijzen toch vooral naar activiteiten, minder naar adviezen. Ten slotte is er waarschijnlijk ook sprake van een verdere lichte verschuiving naar andere media, sinds we ook werken via Facebook, LinkedIn en Twitter. Er zijn waarschijnlijk relatief meer mensen die hun informatie vooral krijgen via een van de sociale media, en minder door zelf rechtstreeks naar de website te gaan. Gezien de aard van de werkzaamheden van de FRDO is het een goede zaak dat er een stabiele basis aan bezoekers blijft, steeds verbonden met onze activiteiten en publicaties.

De Facebookpagina van de FRDO had bij het einde van 2018 240 vind-ik-leuks, wat een verdere stijging betekent sinds 2017 (toen 214). Fotoalbums doen het erg goed op de Facebookpagina en zorgen voor nieuwe geïnteresseerden.

Onze aanwezigheid op LinkedIn blijft relatief beperkt, met een trage groei van het aantal volgers.

Sinds eind 2016 communiceert de FRDO ook via Twitter. In 2018 werd Twitter regelmatig gebruikt, samen met de andere sociale media. Er zijn nu 149 volgers.

Pers

De raad stuurt regelmatig persberichten uit over zijn activiteiten (gepubliceerde adviezen, fora en andere activiteiten). In 2018 waren er 8 communiqués, met name over het erevoorzitterschap van Koningin Mathilde, de conferentie luchtkwaliteit en gezondheid, het seminarie “green finance”, de studie over de SDGs gefinancierd door de FRDO, het jubileumforum 25 jaar FRDO en de persprijs (3).

Om de berichtgeving over duurzame ontwikkeling te stimuleren, organiseert de raad elk jaar ook een [“FRDO persprijs duurzame ontwikkeling”](#). Dit jaar kreeg deze prijs een andere invulling. In de nieuwe formule wordt niet langer bestaand journalistiek werk bekroond, maar wordt een vergoeding toegekend aan te realiseren projecten voor artikelen, boeken, televisiereportages of films. De projecten dienden een duurzaamheidsthema te behandelen waarrond de FRDO prioritair werkt. Dit jaar ging het om nieuwe economische modellen, de financiering van de transitie naar een koolstofvrije maatschappij en de duurzame ontwikkelingsdoelstellingen (SDGs). Vijf projecten werden bekroond door de jury:

- **“Iedereen wint met circulaire migratie”**, Filip Michiels in [Trends](#) van 12 april: een reportage over de leercontracten die Belgische bedrijven aan hoogopgeleide Afrikaanse jongeren aanbieden, een samenwerking met het oog op de industriële ontwikkeling van het continent.
- **“Be Good”**, Portfolio-boek met een voorstelling van duurzame reclamecampagnes in diverse landen, in ons land gepubliceerd door communicatie-agentschap [Springtime](#)
- **“Flandre en transition”**, speciale uitzending van [Alors, on change!](#) (*la Deux*, RTBF) op woensdag 7 maart. Ter gelegenheid van zijn 50e editie stak het team de taalgrens over naar ‘transitiestad’ Gent, en interviewde ook elders in Vlaanderen mensen die op een duurzame manier bezig zijn.
- **“Gand, l’histoire d’une métamorphose”**, de lokale transitie in het andere landsdeel kwam ook aan bod in het tweemaandelijks Franstalige magazine *Imagine demain le monde*, dat in zijn [maart-april-nummer](#) eveneens de situatie in Gent uitgebreid aan bod laat komen.

- [Ecotips](#) publiceert een serie van 5 artikelen over de **duurzame ontwikkelingsdoelstellingen (SDGs) in het Belgische bedrijfsleven**. Vormen de SDGs een leidraad in de strategie van onze ondernemingen? De [eerste aflevering](#) verscheen in de juni-editie van dit magazine, met ook een [interview](#) met professor Jean-Pascal van Ypersele.

De jury van de Persprijs bestaat uit ex-journalisten en communicatiespecialisten van de leden van de FRDO. Meer informatie over de prijs vindt u in het [reglement](#).

3. Activiteiten van de raad

3.1 Algemene vergadering

De leden stemmen op de algemene vergadering over de adviezen die door de verschillende werkgroepen werden voorbereid, brengen verslag uit van internationale conferenties, bespreken de planning, beslissen over de organisatie van forumactiviteiten, nemen de eindbeslissing over het jaarverslag, het financieel verslag, de begroting, het jaarprogramma en het programma van de werkgroepen. Daarnaast rapporteren de verschillende ministers of hun vertegenwoordiger aan het begin van elk kalenderjaar over de opvolging van de door de raad uitgebrachte adviezen.

In 2018 waren er drie algemene vergaderingen.

Grafiek 7 geeft de verdeling per groep van stemgerechtigde leden tijdens de algemene vergaderingen. (Aantal aanwezigen van aantal voorziene stemgerechtigden.) Voor een volledig overzicht van alle aanwezigen, zie bijlage 2.

	28/02/2018	27/04/2018	21/12/2018
Voorzit(s)ter en ondervoorzitters	3/4	4/4	4/4
NGO's leefmilieu	3/3	1/3	2/3
NGO's ontwikkeling	2/3	3/3	2/3
Werknemers	4/6	3/6	3/6
Werkgevers	3/6	3/6	5/6
Jongeren	1/2	0/2	1/2

Een overzicht van de thema's die werden behandeld tijdens de algemene vergaderingen van 2018:

Algemene vergadering van 28 februari 2018	
Opvolging van de adviezen	<ul style="list-style-type: none"> • Toelichting door (vertegenwoordigers van) de leden van de federale regering over de opvolging van de adviezen van de raad van 2017. • Toelichting van de verwachte adviesvragen voor 2018. Discussie met de leden.
Advies	<ul style="list-style-type: none"> • Advies over <ul style="list-style-type: none"> • Een ontwerp van KB betreffende het federaal plan voor de reductie van gewasbeschermingsmiddelen, inclusief hun verenigbaar gebruik met duurzame ontwikkeling; • Een ontwerp van KB betreffende het federaal reductieplan voor biociden verenigbaar met duurzame ontwikkeling; • Een ontwerp van KB betreffende het federaal reductieplan voor biociden voor de periode 2018-2022, en • Een ontwerp van KB betreffende het op de markt aanbieden en het gebruik van biociden. • Advies over het ontwerp van KB houdende de bepaling van productnormen voor transportbrandstoffen uit hernieuwbare bronnen. • Advies over het ontwerp van KB tot vermindering van de jaarlijkse broeikasgasemissies door transportenergie.

Presentatie	<ul style="list-style-type: none"> • Presentatie van het <i>Rapport 2018: over de aanvullende indicatoren naast het BBP</i> (gepubliceerd op 20 februari 2018) door Alain Henry (Federaal Planbureau, taskforce duurzame ontwikkeling) • Presentatie door Pierre Biot, hoofd van de afdeling ‘internationale zaken’ van de DG Milieu : <i>2018, 25 jaar Biodiversiteitsverdrag, welk actieplan voor de toekomst?</i>
Planning	Planning van de activiteiten van de FRDO
Budget	Budget 2018

Algemene vergadering van 27 april 2018

Planning	Planning van de activiteiten van de FRDO
Presentatie	<ul style="list-style-type: none"> • Voorstellen van het bureau met betrekking tot: <ul style="list-style-type: none"> • De voorzitters en vicevoorzitters van de werkgroepen • De vervanging van prof. Dries Lesage als vertegenwoordiger van de wetenschappelijke milieus door prof. Brent Bleys. • De lijst van waarnemers uitgenodigd voor de algemene vergadering • Presentatie van de drie eerste projecten voor de Persprijs gefinancierd door de FRDO • Presentatie van de door de FRDO gefinancierde studie: <i>The SDGs as a lever for change in policy practices.</i>
Jaarverslag 2017	Voorstelling en discussie over het duurzaamheids- en administratief verslag van de FRDO

Algemene vergadering van 21 december 2018

Adviezen	<ul style="list-style-type: none"> • Advies over het ontwikkelingsplan van het transmissienetwerk 2020-2030 van S.A. Elia System Operator. • Een boodschap van de FRDO aan de nieuwe federale regering
Opvolging	<ul style="list-style-type: none"> • Goedkeuring van de beslissingen genomen door het Bureau met betrekking tot de voorzitters en vicevoorzitters van de werkgroepen: Prof. Dr. Patrick Van Damme (UGent), voorzitter van de Werkgroep “Biodiversiteit & Bossen” Prof. Dr. Katja Biedenkopf (KULeuven), voorzitter van de Werkgroep “Internationale Betrekkingen” Dr. Romain Weikmans (ULB), vice-voorzitter van de Werkgroep “Energie & Klimaat”
Presentaties	<ul style="list-style-type: none"> • Jaarlijks programma FRDO 2019 • Contextualisering, evaluatie en opvolging van de COP 14 Biodiversiteit van Sharm El Sheikh door dhr. Pierre Biot en mw. Inès Verleye, evenals Prof. Jean-Pascal van Ypersele. • Evaluatie van de COP 24 te Katowice met de leden van de delegatie van de FRDO
Planning	Planning van de activiteiten van de FRDO

3.2 Werkgroepen

In 2018 waren de volgende werkgroepen actief:

- Strategieën voor DO (ST) (6 vergaderingen met in totaal 62 deelnemers)

- Productnormen (PN) (5 vergaderingen met in totaal 29 deelnemers)
- Internationale betrekkingen (IB) (1 vergadering met in totaal 5 deelnemers)
- Energie en klimaat (EK) (12 vergaderingen met in totaal 130 deelnemers)
- Ad hoc innovatieve economische modellen (IEM) (8 vergaderingen met in totaal 53 deelnemers)
- Biodiversiteit en bossen (BB) (2 vergaderingen met in totaal 13 deelnemers)
- Ad hoc Financiering transitie (FT) (6 vergaderingen met in totaal 45 deelnemers)

Er waren ook twee begeleidingscomités

- BC studie SDGs (BC1) (2). Het begeleidingscomité bepaalde het kader en begeleidde de werkzaamheden van de onderzoekers. De studie werd afgerond in 2018.
- Voor de studie over innovatieve economische modellen op het vlak van mobiliteit was er geen apart begeleidingscomité. Het was de werkgroep die ook de voorbereiding van de studie opvolgde.

In totaal waren er 42 vergaderingen met 348 deelnemers.

De werkgroepen bestaan uit leden van de raad of hun plaatsvervangers en door hen aangeduide experts. De werkgroepen kunnen ambtenaren en andere deskundigen uitnodigen. De algemene vergadering duidt de voorzitters van de werkgroepen aan op voordracht van het bureau. De werkgroepen bereiden de adviezen grondig voor, zodat de algemene vergadering hoogstens nog enkele knelpunten dient te beslechten. Elke werkgroep wordt bijgestaan door een lid van het secretariaat.

Deelname aan de werkgroepen

	FT	ST	EK	IB	PN	IEM	BB	BC1	2018	2017	2016	2015	2014
Aantal	6	6	12	1	5	8	2	2	42	33	32	32	34
Gemiddeld	7,5	10,33	10,83	5	5,8	6,62	6,5	5,5	8,28	8,7	10,3	8,28	8,7

3.3 Bureau

Het bureau bestaat uit de erevoorzitter (van wie de vertegenwoordiger wordt uitgenodigd voor de vergaderingen, de voorzitter en de ondervoorzitters. Daarnaast vaardigen sinds 2004 de werkgeversorganisaties, vakbonden, NGO's milieu en ontwikkelingssamenwerking beleidsverantwoordelijken af om in het bureau te zetelen. Sinds dat jaar bestaat er ook een systeem van plaatsvervangers voor de bureauleden. Ook de directeur en een lid van het secretariaat nemen deel aan de vergaderingen.

Taken

De algemene vergadering heeft het dagelijks beheer van de raad gedelegeerd naar het bureau. Het bureau houdt zich onder meer bezig met de voorbereiding en opvolging van de algemene vergadering, het overmaken van de ontwerpadviezen van de werkgroepen aan de algemene vergadering, de voorstelling aan de algemene vergadering van het jaarverslag en het financieel verslag voor

goedkeuring, de selectie van het personeel, het nemen van belangrijke praktische beslissingen en de aansturing van het secretariaat.

Samenstelling (eind 2018)

	Leden	Plaatsvervangers
Voorzitter	François-Xavier de Donnea	
Ondervoorzitters	Mathieu Verjans (ACV) Mathias Bienstman (BBL) Olivier Van der Maren (VBO)	
Werkgeversorganisaties	Vanessa Biebel (VBO) Pieterjan Debergh (VBO)	
Werknemersorganisaties	François Sana (ACV) Sébastien Storme (ABVV)	
Milieuorganisaties	Céline Tellier (IEW) Sofie Luyten (WWF)	
Ontwikkelingsorganisaties	Thierry Kesteloot (Oxfam Solidariteit) Nicolas Van Nuffel (CNCD)	
Wetenschappers	Brent Bleys of Delphine Misonne	
Vertegenwoordiger van de koningin	Bénédicte Frankinet	
Secretariaat	Marc Depoortere (directeur)	

Overzicht van de vergaderingen

Het bureau vergadert maandelijks met uitzondering van juli en augustus. In 2018 kwam het bureau negenmaal bijeen en dit op de volgende data: 16/01, 20/02, 20/03, 22/05, 19/06, 18/09, 16/10, 20/11, 18/12.

3.4 Beleidsdialoog

De raad organiseert rondetafelgesprekken op vraag van een minister of op eigen initiatief, zodat de verschillende ledengroepen hun standpunt kunnen meedelen over een specifiek thema en de minister met het middenveld kan dialogeren over zijn beleid.

Handelspolitiek, 21 maart 2018

Bij het begin van het jaar vindt er steeds een rondetafelgesprek plaats met de minister van buitenlandse zaken. Dit jaar was dat op woensdag 21 maart. In dit gesprek kwamen diverse thema's rond het internationaal handelsbeleid aan bod. De ledengroepen konden vooraf hun vragen doorgeven en waren ruim vertegenwoordigd bij het gesprek. Na een inleiding door minister Reynders over de belangrijkste lopende dossiers en de Belgische houding daarbij konden de aanwezige leden hun vragen stellen. De leden kregen na de samenkomst nog een volledig schriftelijk antwoord op alle ingediende vragen. De minister kondigde ook een conferentie aan over het Multilateral Investment Court (→ 22 november 2018) en een mogelijke conferentie over het actieplan bedrijven en mensenrechten.

Hoorzittingen luchtvervuiling

In het kader van het uitwerken van een [advies over de governance van de luchtkwaliteit](#) (advies gevraagd door de voorzitter van de senaatscommissie over transversale aangelegenheden – gemeenschapsbevoegdheden, Steven Vanackere, opgesteld door de werkgroepen *Energie en Klimaat* en *Productnormen*, en met eenparigheid van stemmen goedgekeurd op 22 mei 2018) werd een aantal hoorzittingen met deskundigen georganiseerd. De experts die spraken, kwamen uit de academische wereld, onderzoekscentra, de federale milieuadministratie, een organisatie die opkomt voor een betere luchtkwaliteit, en de Intergewestelijke Cel voor het Leefmilieu. Het ging over: Catherine Bouland (ULB), Tim Cassiers (BRAL), Liévin Road (BRAL), Frans Fierens (irCELIne), Roeland Samson (UAntwerpen), Wouter Lefebvre (VITO), Luc Int Panis (VITO), Anne-France Rihoux (FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu), Fabrice Thielen (FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu).

Deze verschillende hoorzittingen hebben geleid tot het opstellen van een advies met veel concrete voorstellen. Veel aanbevelingen zijn opgenomen in het informatief rapport van de Senaat ([beschikbaar op de website van de Senaat](#)). Dit proces leidde ook tot de organisatie van een [conferentie](#) over de effecten van luchtvervuiling op de gezondheid georganiseerd door de FRDO op 12 oktober 2018.

Rondetafelgesprek klimaatconferentie (COP24) Katowice, 13 december 2018

De FRDO-leden die aanwezig waren in de Belgische delegatie hebben op 13 december 2018 deelgenomen aan een rondetafelgesprek met minister Marie Christine Marghem, ter gelegenheid van de COP24 die plaatsvond in Katowice in Polen.

De vergadering – voorgezeten door prof. Jean-Pascal van Ypersele – gaf aan de FRDO-leden de kans om hun positie toe te lichten en daarbij hun prioriteiten op het vlak van energie en klimaat te benadrukken. Er werd gesproken over de vermindering van de uitstoot van broeikasgassen in de sector transport, het organiseren van een conferentie over de rechtvaardige transitie in België, het verhogen van de ambitie op het vlak van broeikasgasemissiereducties, het belang van mensenrechten bij het onderhandelingsproces, klimaatfinanciering en de belangrijke bijdrage van innovatie aan het bereiken van de doelstellingen van het klimaatakkoord van Parijs. De minister reageerde op deze verschillende elementen en beantwoordde de vragen van de deelnemers.

3.5 Forumactiviteiten

De FRDO organiseert fora, seminaries en hoorzittingen om de discussie rond duurzame ontwikkeling te stimuleren en om informatie te verzamelen voor het opstellen van adviezen.

Seminarie: Meer geld voor minder koolstof, 18 januari 2018

In het kader van de verbintenissen van België in het kader van het klimaatakkoord van Parijs is de financiering van de investeringen die de komende jaren nodig zullen zijn om de transitie vorm te geven

fundamenteel. Dit [seminarie](#) handelde over deze uitdaging, door zich te concentreren op de rol van banken. Het seminarie begon met een presentatie van het onderzoek dat de afdeling Onderzoek van de Nationale Bank van België over dit onderwerp heeft uitgevoerd. Na het plaatsen van dit onderwerp in Europees en internationaal verband, werd erop gewezen dat banken na de crisis van 2008 kwetsbaar bleven en dat de transitie naar een lagekoolstofsamenleving ook risico's inhield voor hun stabiliteit. Vervolgens werd onderzocht hoe spaargeld beter kan worden gebruikt om de transitie te financieren. Vertegenwoordigers van de banken ING, BNP-Paribas, Triodos en KBC presenteerden vervolgens hun aanpak en werkwijze. Daarbij ging het ook over het punt van bancaire diversiteit als een troef voor de transitie en het nut van een publieke bank voor de financiering van de transitie.

Seminarie: Meer geld voor minder koolstof, 1 februari 2018

Tijdens dit [seminarie](#) kon de discussie worden verdergezet die begon op 18 januari. Het seminarie richtte zich dit keer op beleggers en vermogensbeheerders die 'duurzame' investeringen aanbieden. Het belang van het desinvesteren in fossiele brandstoffen werd bij deze gelegenheid benadrukt. Verschillende sprekers hadden het over de vele obstakels voor duurzame investeringen, waaronder kortetermijndenken op de financiële markten, gebrek aan aansluiting bij de reële economie, problemen bij de integratie van niet-financiële criteria en het gebrek aan transparantie. Twee specifieke kwesties werden ook besproken: de mogelijke rol van de Europese Centrale Bank bij een groene 'kwantitatieve versoepeling' en die van de Europese Investeringsbank die groene obligaties uitgeeft.

Seminarie: Zijn de SDGs een instrument van verandering?, 25 juni 2018

De aanleiding voor [dit seminarie](#) was de publicatie van [een studie](#), gemaakt door onderzoekers van de KULeuven. In die studie wordt bekeken in welke mate de duurzame ontwikkelingsdoelstellingen (SDGs) al geleid hebben tot een verandering in de beleidspraktijk. Tijdens het seminarie werd de studie voorgesteld door onderzoeker Kris Bachus (HIVA). In een eerste ronde kwamen er reacties van de ledengroepen van de FRDO. Zij gingen dieper in op de lessen die we kunnen leren uit de studie voor een beleid duurzame ontwikkeling. In een tweede ronde reageerden enkele vertegenwoordigers van verschillende politieke partijen op de studie. Zij hadden het onder meer over de implementatie van de SDGs in ons land. Vervolgens was er een discussie met het publiek. Brent Bleys (UGent) sloot het seminarie af met een slotbeschouwing. Een [verslag](#) van deze conferentie is te vinden op onze website.

Seminarie: Welke definitie van 'groen' voor de financiering van de transitie in België?, 5 oktober 2018

In het kader van de voorbereiding van het Europees wetgevingspakket voor [duurzame financiën](#) ging het tijdens dit [seminarie](#) over de definitie van concept 'groene' activiteit (Europese verordening inzake "taxonomie") en koolstofindicatoren ("benchmarks" -verordening). Hierdoor konden we een aantal specifieke vragen bekijken over de verordeningen die de Europese Commissie had voorgesteld en konden we nuttige informatie verstrekken aan de Belgische vertegenwoordigers die verantwoordelijk zijn voor hun voorbereiding op het niveau van de Raad en de Commissie. We hebben ook verschillende transversale kwesties bekeken die we kunnen opnemen in volgende initiatieven. (Een verslag van dit seminarie [is hier te vinden](#).)

Conferentie: De effecten van luchtverontreiniging op de gezondheid, 12 oktober 2018

Op 12 oktober 2018 organiseerde de FRDO een druk bijgewoonde conferentie over de effecten van luchtverontreiniging op de gezondheid. Deze conferentie sloot enerzijds aan bij de conferentie over de effecten van de klimaatverandering op de gezondheid van oktober 2017 en anderzijds op de bijdrage van de raad via een advies aan het 'Informatieverslag betreffende de noodzakelijke samenwerking tussen de federale overheid, de Gemeenschappen en de Gewesten inzake de verbetering van de luchtkwaliteit, met het oog op de bevordering van de volksgezondheid' van de Senaatscommissie transversale aangelegenheden - Gewestbevoegdheden.

Op het programma stonden eerst en vooral de resultaten van recent wetenschappelijk onderzoek naar de effecten van luchtverontreiniging op de gezondheid, voorgesteld door verschillende medische experts. Vervolgens kwam het juridisch kader van het beleid luchtkwaliteit aan bod, gevolgd door een luik over de kosten van luchtverontreiniging in termen van menselijk lijden, kosten voor de sociale zekerheid en de economie. Er werd ook stilgestaan bij de kosten-batenanalyse van maatregelen en investeringen in een betere luchtkwaliteit. Het FRDO-advies *Governance inzake luchtkwaliteit* en het eerder vermelde informatieverslag over governance van de senaatscommissie werden eveneens gepresenteerd. Een panel met daarin zowel de federale als de regionale beleidsniveaus was ten slotte dan ook een logisch sluitstuk van deze conferentie.

Alle presentaties, foto's en het verslag van deze conferentie zijn te raadplegen [op onze webiste](#). Het [informatieverslag van de senaatscommissie](#) is eveneens online raadpleegbaar en bestaat uit verschillende delen. Deel 6-391/4 bevat de verslagen van de hoorzittingen met onder andere verschillende medische experts. Het eigenlijke informatieverslag, deel 6-391/2 bevat dan onder andere de juridische en feitelijke context en voorstellen van aanbevelingen, ...

Conferentie: 25 jaar Federale Raad voor Duurzame Ontwikkeling, 12 oktober 2018

In 2018 bestond de FRDO 25 jaar. Om dat te vieren was er een speciale conferentie op 12 oktober. Koningin Mathilde sprak de aanwezigen toe en wees op het belang van duurzame ontwikkeling en in het bijzonder de SDGs. Er was vervolgens een speciale lezing door [Anders Wijkman](#) (Club van Rome). Hij ging uitgebreid in op de geschiedenis van 25 jaar duurzame ontwikkeling en keek vooruit naar de grote uitdagingen voor de toekomst. Daarna was er een panel met reflecties door de uittredende en nieuwe voorzitters van de raad Theo Rombouts, Magda Aelvoet en François-Xavier de Donnea. Deze viering was ook het moment om feestelijk afscheid te nemen van Magda Aelvoet als voorzitter van de FRDO. Dat gebeurde door Mathieu Verjans. De nieuwe voorzitter François-Xavier de Donnea nodigde ten slotte de vele aanwezigen uit voor de feestelijke receptie.

3.6 Vertegenwoordiging

Op internationaal niveau

Internationale en Europese beleidskeuzes hebben een impact op nationaal niveau. De raad volgt de internationale agenda dan ook op de voet. De leden en het secretariaat nemen deel aan internationale conferenties. Op die manier versterkt de raad de nodige expertise, die het mogelijk maakt om het uitwisselen van ideeën en beleidsvoorstellen te versterken. Dit jaar hebben de leden van de raad en het secretariaat deelgenomen aan verschillende internationale conferenties (met name de vergaderingen

van de EEAC en de ESDN). Verslagen en bijkomende informatie daarvan zijn beschikbaar bij het secretariaat.

Het Europees netwerk van milieu- en duurzame ontwikkelingsraden EEAC

Het Europees netwerk [EEAC](#) (European Environment and Sustainable Development Advisory Councils) organiseerde op 11 oktober zijn 26ste jaarlijkse conferentie, in Berlijn. De titel was: *Towards a Sustainable Europe by 2030, Key leverages for transformation*. Het programma en de presentaties van de conferentie zijn te vinden op de [site van de EEAC](#).

De 4 werkgroepen kwamen bijeen op woensdag 10 oktober. De aanwezige leden van het secretariaat hebben de vergadering van de werkgroep 'Energie en klimaatverandering' en 'Circulaire economie' bijgewoond.

Directeur Marc Depoortere woonde de inter-raadsvergadering op donderdag 11 oktober bij. Tijdens deze bijeenkomst werd besloten om nauwer thematische samen te gaan werken tussen verschillende raden. Ook werd overeengekomen dat de raden die deelnemen aan deze versterkte samenwerkingsverbanden hun werk in het Engels zouden uitvoeren om de toegankelijkheid te vergemakkelijken. Concreet gaat de FRDO samenwerken met de Duitse RNE ([Rat für Nachhaltig Entwicklung](#)). De RNE werd uitgenodigd om deel te nemen aan het FRDO-seminarie over financiering van de transitie, op 29 januari 2019. Een RNE-vertegenwoordigster stelde daar de Duitse "[duurzaamheidscodex](#)" te presenteren, in de context van maatschappelijk verantwoord ondernemen.

Vervolgens werden drie parallelle sessies georganiseerd, die respectievelijk gewijd waren aan milieugovernance, digitalisering en duurzame financiering. In die laatste groep heeft de FRDO gerapporteerd over het werk dat tot nu toe is verricht door de werkgroep financiering van de transitie.

De conferentie werd afgesloten met een plenaire sessie waarin de volgende vragen werden behandeld:

- Wat zijn de belangrijkste hindernissen op het gebied van governance voor meer duurzaamheid?
- Welke rol hebben de lokale overheden en wat kan worden gedaan om het leiderschap van de EU te behouden?
- Duurzame financiering als een voorbeeld van een positief initiatief.
- Op welke manier zorgt een welbepaalde institutionele organisatie tot kortetermijndenken en hoe kan de situatie worden verbeterd?

Het EEAC-netwerk groepeerde raden van verschillende types. Er zijn raden die bestaan uit wetenschappers die op een transversale manier proberen te werken en er zijn raden die bestaan uit vertegenwoordigers van het middenveld. Die raden moeten als opdracht hebben de aandacht te houden op de lange termijn in het uitwerken van beleidsprogramma's.

Die raden hebben vaak ook als opdracht om de maatschappelijke steun voor duurzame ontwikkeling uit te breiden en dat door het voorstellen van scenario's en visies, met name gericht op het behalen van de SDGs. Sommige raden worden dan ook de plek waar er een verbinding kan komen tussen beleidsmakers, middenveld, wetenschappers en burgers. Het is zo dat verschillende raden specifieke activiteiten hebben opgestart voor scholen, burgers en jongeren, door hen te betrekken bij de opbouw van wetenschappelijke kennis.

Waar er binnen de EEAC tot voor enkele jaren werd gewerkt via permanente werkgroepen, is nu de aandacht meer verschoven naar samenwerkingsprojecten tussen raden.

Het Europees Netwerk Duurzame Ontwikkeling (ESDN)

Het FRDO-secretariaat volgt ook de werkzaamheden van het [ESDN](#). Dat informeel netwerk verzamelt administraties en experts en werkt rond de Europese strategieën duurzame ontwikkeling.

Het doel van het netwerk is het delen van ervaringen tussen de leden van het netwerk over thema's die te maken hebben met de politieke implementatie van duurzame ontwikkeling in de verschillende landen, in het bijzonder de nationale strategieën duurzame ontwikkeling.

In 2018 waren er geen leden van het secretariaat aanwezig bij ESDN-activiteiten. De contacten en de opvolging verliepen via elektronische weg.

Op nationaal niveau

Op nationaal niveau, wordt de FRDO als waarnemer uitgenodigd op de (min of meer) maandelijkse Coördinatie Duurzame Ontwikkeling (COORMULTI) van de FOD Buitenlandse Zaken (directie M7) die de Belgische deelname aan en de coördinatie van de Belgische houding bij internationale ontmoetingen in het kader van de Verenigde Naties coördineert.

De meeste lidorganisaties van de raad en het secretariaat worden ook uitgenodigd op het halfjaarlijkse stakeholder-overleg van het Coördinatie Comité Internationale Milieupolitiek (CCIM) van de Federale diensten voor Leefmilieu.

Het personeel van het secretariaat neemt eveneens deel aan conferenties, studiedagen, seminaries en fora in België naargelang de thema's en de beschikbare middelen. Hieronder vindt u een overzicht van de activiteiten waaraan de leden van het vast secretariaat hebben deelgenomen:

- Coormulti, Brussel, 18/01/2018
- Paper Chain Forum – BEL – Bruxelles, 08/02/2018
- 'Circular and smart cities', Leuven, 20/02/2018
- Connect2Change, Bruxelles, 22/02/2018
- Coormulti, Brussel, 18/04/2018
- EEAC, Transforming Energy-Intensive Industries : Economic opportunities and the role of government, Brussel, 15/05/2018
- Economische Trajecten naar duurzaam 2050, Bruxelles, 12/06/2018
- EU GIVE – Economie collaborative, Bruxelles, 13/06/2018
- Benelux – Conférence réparabilité, Bruxelles, 14/06/2018
- CESRBC – Pour une meilleure mobilité en Région de Bruxelles-Capitale: le levier fiscal et financier, Bruxelles, 15/06/2018
- Coormulti, Brussel, 19/06/2018
- Université Saint-Louis – IRIB – Evaluation de l'exposition individuelle à la pollution de l'air en Région de Bruxelles-Capitale (projet ExpAIR), Bruxelles, 26 septembre 2018
- Conférence annuelle de l'EEAC, Berlin, 11/10/2018
- SDG Forum, Brussel, 23/10/2018
- Conférence sur l'accès à la finance climatique, Bruxelles, 29/10/2018
- High Level Event on the Reform of Investment Protection, Brussel, 22/11/2018
- Award Best Belgian Sustainability Report, Brussel, 27/11/2018
- Conférence 20 ans de la loi sur les normes de produits, Bruxelles, 04/12/2018

De verslagen van deze conferenties zijn verzameld in de nota 'extern' die naar de leden van de algemene vergadering wordt gestuurd en sinds juni 2011 ook naar de leden van de werkgroepen.

4. Financieel verslag

Het budget van de raad bedroeg in 2018 € 203.000, waarvan € 21.000 administratief geblokkeerd werden. Dit bedrag is als volgt verdeeld:

- € 188.000 (min 13.000 geblokkeerd en 5.000 naar informaticabudgetten verschoven) voor niet-informaticagerelateerde werkingskosten.
- € 4.000 (plus 5.000 verschoven) voor informatica.
- € 4.000 (min 4.000 geblokkeerd) voor investeringen.
- € 4.000 (min 4.000 geblokkeerd) voor investeringen in informatica.
- € 3.000 voor verplaatsingen en terugbetaling van adsl en GSM voor telewerk.

Zoals ieder jaar werd een deel van de vastgelegde bedragen van het vorige jaar pas het volgende jaar betaald.

Volgende tabel geeft uitgaven en vastleggingen voor 2018 in detail weer.

Begroting 2018		
Totaal	203.000	
A. Werking	192.000	
1. Werking (zonder informatica)		188.000
2. Werking informatica		4.000
B. Investerings	8.000	
1. Investerings (niet informatica)		4.000
2. Investerings informatica		4.000
C. Verplaatsingen, adsl...	3.000	
Verplaatsingen/internet personeel		3.000

	Begroting 2018	Uitgaven 2018
A. Werking		
1. Werking (zonder informatica)	188.000	156.359
Blokking	-13.000	
Verschuiving	-5.000	
Beschikbaar	170000	
1.1 Vergoedingen en terugbetaling van onkosten		
Presentiegelden	15.000	15.699
Verplaatsingskosten	2.200	2.330
Deelname internationale conferenties	24.000	20.539
Vergoeding experts	2.500	1.417
Subtotaal	43.700	39.985
1.2 Lokalen secretariaat		
Onderhoud lokalen	7.318	7.732
Huurlasten Finance Tower	12.000	14.800
Subtotaal	19.318	22.532
1.3 Goederen en diensten (recurrente uitgaven)		
Kleine onkosten dienst	3.750	4.105

Leasing (kopieerapparaat)	1.900	1.880
Vaste telefonie (tel. + internet)	3.000	2.927
GSM dienst	1.000	516
Kranten, tijdschriften	3.000	2.462
Vertalingen	17.000	12.023
Subtotaal	29.650	23.913
Recurrente uitgaven (= 1.1 + 1.2 + 1.3)	92.668	86.430
1.4 Goederen en diensten (niet-recurrente uitgaven)		
Recepties, kosten AV en BU	1.500	2.339
Kleine kantoorbenodigdheden, papier	1.500	1.537
Opleidingen	500	1.145
Subtotaal	3.500	5.021
1.5 Sensibilisatie en communicatie		
Persprijs DO	15.000	14.619
Jaarlijks forum	7.000	10.154
Reportage	30.000	29.812
Seminaries/lunchdebat	12.000	3.823
Subtotaal	64.000	58.408
1.6 Financiële bijdrage		
Bijdrage EEAC	6.500	6.500
Subtotaal	6.500	6.500
Totaal A1	166.668	156.359
Beschikbaar (niet bestemd/niet uitgegeven)	3.332	13.641
2. Werking informatica		
<i>Verschuiving</i>	4.000	7.794
<i>Beschikbaar</i>	+5.000	
	9.000	
Totaal A2	9.000	7.794
Beschikbaar (niet bestemd/niet uitgegeven)	0	1.206
B. Investeringsen		
1. Investeringsen (zonder informatica)		
<i>Blokkering</i>	4.000	0
<i>Beschikbaar</i>	-4.000	
	0	
Totaal B1	0	0
Beschikbaar (niet bestemd/niet uitgegeven)	0	0

<i>2. Investerings (informatica)</i>	4.000	0
<i>Blokkering</i>	4.000	
<i>Beschikbaar</i>	0	
Totaal B2	0	0
Beschikbaar (niet bestemd/niet uitgegeven)	0	0

Bijlage1, Samenstelling van de raad in 2018

Erevoorzitster

- H.K.H. Koningin Mathilde

Stemgerechtigde leden

De voorzitster/voorzitter

- Magda Aelvoet a.i. tot 30/09/2018 (lid van het bureau)
- François-Xavier de Donnea vanaf 01/10/2018 (lid van het bureau)

3 ondervoorzitters

- Mathias Bienstman (lid van het bureau)
- Mathieu Verjans (lid van het bureau)
- Olivier Van der Maren (lid van het bureau)

3 vertegenwoordigers van de NGO's voor milieubescherming

Effectieven:

- Laurien Spruyt (BBL) (lid van het bureau)
- Gwendoline Viatour (WWF)
- Céline Tellier (IEW) (lid van het bureau)

Plaatsvervangers:

- Sofie Luyten (WWF)
- Olivier Beys (BBL)
- Christophe Schoune (IEW)

3 vertegenwoordigers van de NGO's voor ontwikkelingssamenwerking

Effectieven:

- Nicolas Vannuffel (CNCD-11.11.11) (lid van het bureau)
- Jan Van De Poel (11.11.11)(lid van het bureau)
- Thierry Kesteloot (Oxfam Solidarité)

Plaatsvervangers:

- Alba Saray Perez Teran (Oxfam Solidarité)
- Veronique Rigot (CNCD)
- Wiske Jult (11.11.11)

6 vertegenwoordigers van de werknemersorganisaties

Effectieven:

- Nilüfer Polat (CGSLB)

- Olivier Valentin (CGSLB)
- François Sana (CSC)(lid van het bureau)
- Thomas Vael (ACV)
- Christophe Quintard (FGTB)(lid van het bureau)
- Caroline Verdoot (ABVV)

Plaatsvervangers:

- Marie-Hélène Ska (CSC)
- x (ACV)
- Maresa Le Roux (ACLVB)
- Lars Vande Keybus (ABVV)
- Maarten Boghaert (ACLVB)
- Giuseppina Desimone (FGTB)

6 vertegenwoordigers van de werkgeversorganisaties

Effectieven:

- Pieterjan Debergh (VBO)(lid van bureau)
- Ann Nachtergaele (UCM/ FEVIA)
- Françoise Van Tiggelen (FEB/ DETIC)
- Tom Van Den Berghe (FEB/ FEBELFIN)
- Piet Vanden Abeele (UNIZO)(lid van het bureau)
- Diane Schoonhoven (Boerenbond)

Plaatsvervangers:

- Patrick Van Den Bossche (AGORIA)
- Sophie Heuskin (UCM)
- Saskia Walraedt (Essenscia)
- Aurélie Noiret (FWA)
- Vanessa Biebel (FEB)
- Vincent Deblocq (FEBEG)

2 vertegenwoordigers van de jeugdorganisaties

Effectieven:

- Flore De Pauw (Vlaamse Jeugdraad)
- Julien Dubois (Conseil de la jeunesse)

Plaatsvervangers:

- Herlinde Baeyens (Vlaamse Jeugdraad)
- Charline Cauwe (Conseil de la jeunesse)

Niet-stemgerechtigde leden/Waarnemers

2 vertegenwoordigers van de sector van het verbruik

Effectieven:

- Mathilde De Becker (AB-REOC)
- Jean-Philippe Ducart (Test Achats)

Plaatsvervangers:

- Caroline Sauveur (AB-REOC)
- Carine Deschamps (Test Achats)

6 vertegenwoordigers van de wetenschappelijke milieus

- Professeur Delphine Misonne (Facultés Universitaires Saint-Louis)
- Professor Ilse Loots (Universiteit Antwerpen, UA)
- Professor Luc Lavrysen (Universiteit Gent, UGent)
- Professeur Jean-Pascal van Ypersele de Strihou (Université Catholique de Louvain, UCL)
- Professor Brent Bleys (Universiteit Gent, UGent)
- Professeur Romain Weikmans (Université Libre de Bruxelles, ULB)

8 wetenschappelijke raadgevers

- Prof. Karen Allacker (KULeuven)
- x
- Prof. Katja Biedenkopf (KULeuven)
- Dr. Brendan Colsaet (UCL)
- Dr. Jacques de Gerlache (Greenfacts)
- Dr. Jean Hugé (ULB)
- Dr. Sébastien Lizin (UHasselt)
- Prof. Patrick Van Damme (UGent)

Een vertegenwoordiger van elk van de federale ministers of staatssecretarissen

- Mathieu Raedts (Eerste minister, Charles Michel)
- Sven Vaneycken (Vice-eersteminister en minister van Werk, Economie en Consumenten, belast met Buitenlandse Handel, Armoedebestrijding, Gelijke Kansen en Personen met een beperking, Kris Peeters)
- Sebastiaan Druyts (Vice-eersteminister en minister van Financiën, belast met Bestrijding van de fiscale fraude en minister van Ontwikkelingssamenwerking, Alexander De Croo)
- Valérie Vanhemelen (Vice-eersteminister en minister van Buitenlandse Zaken en Europese Zaken, en van Defensie, belast met Beliris en de Federale Culturele Instellingen, Didier Reynders)
- Alexia Panou (Minister van Begroting en van Ambtenarenzaken, belast met de Nationale Loterij en Wetenschapsbeleid, Sophie Wilmès)
- Bernard De Four (Minister van Justitie, belast met de Regie der gebouwen, Koen Geens)
- Peter Legroe (Minister van Sociale Zaken en Volksgezondheid, en van Asiel en Migratie, Maggie De Block)

- Yasmina Bousbaa (Minister van Pensioenen, Daniel Bacquelaire)
- Jean-Pierre Servotte (Minister van Middenstand, Zelfstandigen, KMO's, Landbouw en Maatschappelijke Integratie, belast met Grote Steden, Denis Ducarme)
- Sophie Sokolowski (Minister van Energie, Leefmilieu en Duurzame Ontwikkeling, Marie-Christine Marghem)
- Christophe Leurident (Minister van Mobiliteit, belast met Belgocontrol en de Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen, François Bellot)
- Tim Van Belleghem (Minister van Veiligheid en Binnenlandse Zaken, Pieter De Crem)
- X (Minister van Digitale agenda, Telecommunicatie en Post, belast met Administratieve vereenvoudiging, Bestrijding van de sociale fraude, Privacy en Noordzee, Philippe De Backer)

Een vertegenwoordiger voor elk Gewest of elke Gemeenschap

- Daniel Hilligsmann (Deutschsprachige Gemeinschaft)
- Myriam Hilgers (Brussels Hoofdstedelijk Gewest)
- Pierre Moureaux (Communauté française)
- Filip François (Vlaams Gewest)
- Liesbeth Schruers (Vlaamse Gemeenschap)
- Michel Amand (Région wallonne)

Andere waarnemers

- Maggi Poppe (Nederlandstalige Vrouwenraad)
- Dieter Vanderbeke (Federaal Instituut voor Duurzame Ontwikkeling)
- Cédric Van de Walle (Federaal Instituut voor Duurzame Ontwikkeling)
- Alain Henry (Federaal Planbureau)
- Fabienne Dideberg (Conseil Économique et Social de la Région Wallonne, CESRW)
- Jan Verheeke (Milieu- en Natuurraad van Vlaanderen, MiNa-raad)
- Kris Degroote (Centrale Raad voor het Bedrijfsleven, CRB)
- Peter Kerremans (Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen, SERV)
- Amélie Nassaux (Economische en Sociale Raad van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest)
- Charlie Verthe (Economische en Sociale Raad van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest)
- Frédéric Rouxhet (CESW, Pôle environnement)

Vertegenwoordigster van H.K.H. Koningin Mathilde

- Bénédicte Frankinet (waarnemend lid bureau in naam van Koningin Mathilde)

Bijlage 2, Aanwezigheid op de algemene vergadering in 2018

Naam	28/02/2018	27/04/2018	21/12/2018
Stemgerechtigde leden			
<i>Erevoorzitter, voorzitter/ster en ondervoorzitters</i>			
Magda Aelvoet (voorzitster a.i. tot en met 30/09/2018)	X	X	O
François-Xavier de Donnea (voorzitter vanaf 01/10/2018)	O	O	X
Mathias Bienstman	X	X	X
Olivier Van der Maren	X	X	X
Mathieu Verjans	O	X	X
<i>NGO's leefmilieu</i>			
Olivier Beys	X	O	O
Laurien Spruyt	O	X	O
Sofie Luyten	X	O	O
Celine Tellier	X	O	X
Gwendoline Viatour	O	O	X
<i>NGO's ontwikkeling</i>			
Rudy De Meyer	O	X	O
Brigitte Gloire	X	O	O
Wiske Jult	O	X	O
Thierry Kesteloot	O	O	X
Véronique Rigot	X	X	O
Jan Van De Poel	O	O	X
<i>Werknemersorganisaties</i>			
Maarten Boghaert	O	O	X
Polat Nilüfer	X	X	O
François Sana	X	X	X
Sébastien Storme	X	O	O
Thomas Vael	X	X	X
<i>Werkgeversorganisaties</i>			
Vanessa Biebel	X	X	X
An Nachtergaele	O	O	X
Aurélie Noiret	O	O	X
Diane Schoonhoven	X	X	O
Olivier van der Maren	X	X	X
Françoise Van Tiggelen	O	O	X
Piet Vanden Abeele	X	X	X
<i>Jongeren</i>			
Charline Cauwe	X	O	X
Waarnemers			
<i>Consumenten</i>			
Steve Braem	O	X	O
Billy-Ray Muraille	O	X	O
<i>Vertegenwoordigster vrouwenorganisaties</i>			

Wetenschappelijke milieus			
Brent Bleys	O	X	O
Jacques de Gerlache	O	X	X
Ilse Loots	O	O	X
Delphine Misonne	X	O	O
Jean-Pascal van Ypersele de Strihou	X	X	X
Romain Weikmans	X	X	O
Federale regering			
Anne-Lise Depasse (Minister van Mobiliteit, belast met Belgocontrol en de Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen, François Bellot)	O	X	O
Sophie Sokolowski (Minister van Energie, Leefmilieu en Duurzame Ontwikkeling, Marie-Christine Marghem)	X	O	O
Alexia Panou (Minister van Begroting en van Ambtenarenzaken, belast met de Nationale Loterij en Wetenschapsbeleid)	X	X	O
Sven Vaneycken (Vice-eersteminister en minister van Werk, Economie en Consumenten, belast met Buitenlandse Handel, Kris Peeters)	X	O	O
Jean-Pierre Servotte (minister van Middenstand, Zelfstandigen, KMO's, Landbouw en Maatschappelijke Integratie, Denis Ducarme)	X	O	O
Vertegenwoordigers gewesten en gemeenschappen en andere			
Pierre Biot	X	O	X
Filip François	O	O	X
Alain Henry	X	X	X
Christian Magérus	O	X	O
Patrick Roose	X	O	O
Dieter Vander Beke	O	X	O
Ines Verleye	X	O	O
Arnaud Joskin	X	O	O